QORTI TAL-MAGISTRATI (MALTA)

BHALA QORTI TA' GUDIKATURA KRIMINALI

MAGISTRAT DR. JOSETTE DEMICOLI LL.D

Il-Pulizija

(Spettur Jurgen Vella)

Vs

Vincent Cassar

Kaz Numru: 147/2015

Illum 9 ta' Ottubru 2017

Il-Qorti,

Rat l-imputazzjonijiet migjuba kontra l-imputat Vincent Cassar, iben Nikola u Anni nee' Farrugia, imwieled Siggiewi, fid-19 ta' Gunju, 1938 u residenti gewwa 29 Triq Ninu Cremona, Paola, detentur ta' karta tal-identita' 467038 (M):

Akkuzat talli nhar il-21 ta' April, 2013 ghal habta tad-disgha neqsin ghoxrin ta' filghaxija (20:50 hrs) gewwa telghet Rahal Gdid, Rahal Gdid b'nuqqas ta' hsieb, bi traskuragni, jew b'nuqqas ta' hila fl-arti jew professjoni tieghu, jew b' nuqqas ta' tharis ta' regolamenti, b'vettura bin-numru tar-registrazjoni JBC 238, involontarjament ikkaguna ferita ta' natura gravi fuq il-persuna ta' Alfred Formosa minn Rahal Gdid hekk kif icertifika Dr R Cassar c/o A&E tal-isptar Mater Dei bi ksur tal-artikoli 225 u 226(1)(a) u 218(1)(b) tal-Kapitolu 9 tal-ligijiet ta' Malta.

U aktar talli fl-istess hin, lok u cirkostanzi saq l-imsemmija vettura b'manjiera traskurata u negligenti bi ksur tal-artikolu 15 (1)(a) tal-Kapitolu 65 tal-ligijiet ta' Malta.

Il-Qorti hi gentilment mitluba sabiex barra milli tapplika il-piena skont il-Ligi, tordna li jithallsu l-ispejjez li ghandhom x'jaqsmu mal-hatra tal-esperti, skont l-artiklu 533 tal-Kap 9 tal-Ligijiet ta' Malta.

F'kaz ta' htija, il-Qorti hija gentilment mitluba ghas-sospensjoni tal-licenzja tas-sewqan ta' Vincent Cassar ghal zmien li jidhrilha xieraq il-Qorti.

Semghet ix-xhieda.

Semghet it-trattazzjoni tal-partijiet.

Rat l-atti u d-dokumenti kollha.

Ikkunsidrat

Illi l-imputat qieghed jigi akkuzat li nhar il-21 ta' April 2013 gewwa Telghat Rahal Gdid, Paola saq il-karozza tieghu Reg Nru JBC 238 u involontarjament kkaguna offiza ta' natura gravi fuq il-persuna ta' Alfred Formosa u li saq b'manjiera traskurata u negligenti.

Illi mil-provi prodotti jirrizulta li l-imputat kien qieghed isuq il-vettura tieghu tal-marka Opel mudel Astra f'Telghat Rahal Gdid, Paola fid-direzzjoni lejn Rahal Gdid. Il-hin kien ghall-habta tad-disgha neqsin ghoxrin ta' filghaxija. Kien ghalhekk diga' dalam. Fil-vettura flimkien mal-imputat kien hemm ukoll martu. L-imputat kien qieghed isuq mid-direzzjoni tar-roundabout maghrufa ta' Sare' sejra lejn ic-centru tar-Rahal Gdid. L-imputat laqat lil Alfred Formosa bil-quddiem tal-vettura tieghu li garrab griehi u ttiehed Mater Dei mil-ewwel.

Alfred Formosa xehed[1] li huwa kien hdejn il-hanut tal-Kojak, ghafas il-buttuna tat-traffic lights u wara li xeghel ahdar ghalih il-karozzi li kienu nezlin fuq in-naha li qasam waqfu. Kif wasal fin-nofs tat-triq kompla jaqsam u kienet tiela' karozza u

[1] Seduta tat-18 ta' Mejju 2015

tghajritu u sab ruhu mal-art. Imbaghad ma jafx x'gara minn hemm. In kontro-ezami cahad li huwa qasam min-naha tat-triq tal-facilita' Korrettiva ta' Kordin. Huwa spjega li kien niezel mil-pjazza u kien sejjer lejn id-dar. Huwa cahad ukoll li qabad u qasam u li ma ghafasx il-buttuna tat-traffic lights. Huwa cahad ukoll li ma qasamx mil-pelican lights.

L-imputat fix-xhieda tieghu[2] sostna li hekk kif qabad ir-roundabout ta' Lourdes direzzjoni lejn Rahal Gdid il-lights kienu hodor. Kof qabez il-lights b'xi metri ra ombra b'heffa kbira quddiem il-bonnet, waqqaf il-karozza, ibbrekja u sema' hoss. Nizel mil-karozza u ra persuna minduda fl-art u tah l-ghajnuna. Huwa jsostni li fegg ragel minn fuq il-bankina n-naha tax-xellug u qallu li l-persuna qasam minn wara l-karozza izda dan il-persuna ma baqghax fuq il-post sakemm waslu l-pulizija. Xehed li t-triq kienet kollha mitfija. Bhala velocita' huwa kien qieghed isuq bejn 25 u 32 kilometru. Huwa qal li ma rax lil Alfred Formosa fuq it-traffic lights.

Illi inkwantu ghall-imputazzjonijiet migjuba din il-Qorti se tirreferi ghas - sentenza fl-ismijiet **Il-Pulizija vs Ludwig Micallef[3]:**

"Jispetta ghalhekk lill-Prosekuzzjoni tipprova b'mod konklussiv illi l-incident li fih miet Clifford Micallef sehh unikament jew almenu in parti, tort ta' negligenza, traskuragni w nuqqas t'osservanza tar-regolamenti tat-traffiku da parti tal-imputat li tajjarha.

Sabiex tipprova dan il-Prosekuzzjoni ma tistax tistrieh fuq dak li l-Qorti tista' tahseb li gara, ghaliex il-gudikant irid necessarjament jiddeciedi iuxta allegata et probate. Id-dover tal-Prosekuzzjoni hu allura li jipprezenta quddiem il-Qorti, kaz konvincenti u pprovat li adegwatament jistabilixxi l-htija tal-imputat ghall-akkadut, li tipprova kondotta voluntarja, negligenti, konsistenti generikament f'nuqqas ta' hsieb 'imprudenza', 'negligenza' jew 'traskuragni' jew ta' hila, ta' 'imperizja' fl-arti jew professjoni jew konsistenti specifikament fin-nuqqas ta' osservanza tal-Ligijiet, regolamenti, ordnijiet u simili li tkun segwita b'ness ta' kawzalita' minn akkadut dannuz u involontarju.

Dan ifisser li fil-materja tal-kolpuz hemm necessarjament l-element t'attivita diretta ghal xi fini partikolari, li minhabba nuqqas ta' certu prekawzjoni jistghu jigu lezi jew danneggjati jew impregudikati l-interessi ta' terzi. Il-konnotat karetteristiku tal-kulpa huwa l-prevedibilta' tal-event dannuz, li kondotta llegali ta'

[2] Seduta tat-3 ta' April 2017.

[3] Deciza mill-Qorti tal-Magistrati (Malta) bhala Qorti ta' Gudikatura Kriminali fis-17 ta' Awwissu 2010

xi hadd tista' ggib. Din hija l-kulpa normali jew l-hekk imsejha 'colpa incosciente' a differenza minn dik imsejha 'colpa cosciente', li hija l-kulpa bl-element fiha tal-previst tal-akkadut.

Hemm diversi forom ta' kodotta kolpuza derivanti minn att ta' negligenza, imprudenza, imperizja u non ossevanza tal-ligijiet, regolamenti, ordnijiet u simili.

L-imprudenza tigi mill-agir ta' xi hadd minghajr ma jiehu l-opportuni kawteli.

In-negligenza tigi mid-disattenzjoni u disakkuratezza tal-agent fil-kondotta tieghu.

L-imperizja hija l-forma specifika tal-kulpa professjonali cioe' kif jghid ***Manzini****:- "L-inettitudine e insuficienza professionale generale o specifica, nota all' agente di cui egli vuole non tener conto".*

Il-kulpa tista' tkun dovuta wkoll ghal non osservanza tal-ligijiet, regolamenti, odnijiet u simili bhal ma huma l-assjem ta' regoli predisposti mill-Ordinanza tat-Traffiku –Kap 65, il-High Way Code – Motor Vegicle Regulations – bl-iskop li jigu evitati l-possibiltajiet ta' hsara u dannu lil terzi.

*Il-Qorti hi ghalhekk sejra tezamina bir-reqqa x'inhuma l-ingredjenti tar-reat principali in ezami, u cioe' ta' dak kontemplat fl-**Artikolu 225 tal-Kap. 9,** u cioe' tar-reat li bih gie akkuzat l-imputat, u cioe' omicidju involontarju. L-**artikolu 225 tal-Kap 9** jiddisponi s-segwenti:*

"Kull minn b'nuqqas ta' hsieb, bi traskuragni jew b'nuqqas ta' hila fl-arti jew professjoni tieghu, jew b'nuqqas ta' tharis tar-regolamenti, jikkaguna l-mewt ta' xi hadd …"

Issa ghalhekk, wiehed irid jifli l-elementi li jikkostitwixxu dan r-reat, li huma bazikament tlieta u cioe:-

1. b'nuqqas ta' hsieb, bi traskuragni, jew b'nuqqas ta' hila fl-arti jew professjoni tieghu jew b'nuqqas ta' tharis tar-regolamenti ;

2. kkaguna l-mewt ;

3. fuq persuna.

*Fis-sentenza moghtija mill-Qorti tal-Appelli Kriminali nhar il-21 ta' Marzu 1996 fl-ismijiet **il-Pulizija vs Richard Grech** dik il-Qorti sostniet is-segwenti:-*

"Huwa mehtieg ghal kostituzzjoni tar-reat involontarju skond l-artikolu 225 tal-kodici Penali, li tirrikorri kondotta volontarja, negligenti – konsistenti generikament f'nuqqas ta' hsieb, imprudenza fl-arti jew fil-professjoni, jew

konsistenti specifikament f'nuqqas ta' tharis ta' regolamenti, li tkun segwita b'ness ta' kawzalita' minn event dannuz involontarju. Ghandu jigi premess li ghal accertament tal-htija minhabba f'kondotta effettivament adegwata ma' dik ta' persuna li s-sapienza umana identifikat mal- bonus pater familias, dik il-kondotta cioe' fil-kaz konfet, kienet tigi uzata minn persuna ta' intelligenza, diligenza u sensibilita normali, kriterju dan li filwaqt li jservi ta' gwida objettiva ghal gudikant, jhallieh fl-istess hin, liberu li jivvaluta d-diligenza tal-kaz konkret."

*L-awtur Taljan **Giorgi** fil-ktieb tieghu **Teoria delle Obbligazione** – 1127 pagna 46 ighid:-*

"La diligenza del buon padre di famiglia costituisce in criterio abbastanza indeterminate per lasciare al giudice Liberta' di valutazione".

*Fil-kawza fl-ismijiet **Il-Pulizija v Leonard Grech deciza mill-Qorti tal-Appell Kriminali nhar il-hamsa ta' Settembru, 1990**, il-Qorti dahlet fid-dettal dwar in-natura tal-kolpa f'dawn il-kawzi. In succint fuq skorta ta' awturi u gurisprudenza, t-trepod tal-kolpa gie definit bhala:*

1. la volontarieta dell'atto;

2 la mancata previsione dell'effetto nocivo;

u

3 la possibilita di prevedere.

*Bhala konkluzzjoni tad-definizzjoni li din il-Qorti trid taghti lit-terminologija culpa, ghalhekk jibqa' dejjem li l-element taghha huwa volontarjeta' tal-att, in-nuqqas ta' previzjoni tal-effetti dannuzi ta' dak l-att u l-possibilta' ta' previzjoni ta' dawk l-effetti dannuzi. Jekk l-effetti dannuzi ma kienux prevedibbli, hlief b'diligenza straordinarja li l-ligi ma tesigix u li semmai tista' ggib culpa levissima li ma hiex inkriminabbli, ma hemmx htija (vide **Il-Pulizija vs John Vella** deciza nhar il-15 ta' Dicembru 1958 mill-Qorti ta' l-Appelli Kriminali).*

X'inhu l-obbligu tas-sewwieq fil-posizzjoni tal-imputat? Ir-risposta tohrog mil-Ligi u senjatament mill-Artikoli 225 u 226. Dan jimporta li l-prosekuzzjoni trid tipprova, f'kazijiet bhal dak odjern, illi l-imputat kien kolpevoli ta' nuqqas ta' hsieb, jew ta' traskuragni jew li naqas li jhares xi regolamenti, f'dan il-kaz, r-regolamenti tat-traffiku. Il-prosekuzzjoni trid tipprova in-nexus bejn il-mewt tal-vittma u t-traskuragni tal-imputat, liema nexus irid irendi t-traskuragni l-kawza immedjata u prossima tal-effett, wara

trid ukoll tipprova li t-traskuragni kienet culpable negligence u cioe' li tammonta ghal criminal misconduct. (vide ***Il-Pulizija vs Manuel Schembri*** *deciza nhar it-28 ta' Novembru 1949 mill-Qorti ta' l-Appelli Kriminali.)*

Irid jigi determinat allura jekk l-imputat kienx hati ta' xi nuqqas ta' hsieb jew traskuragni jew ta' nuqqas ta' tharis tar-regolamenti.

Kif tajjeb osservat il-prosekuzzjoni fin-nota taghha fis-sentenza moghtija mill- ***Qorti tal-Appell Kriminali nhar s-sitta ta' Mejju, 1997*** *fil-kawza fl-ismijiet* ***Il-Pulizija v Alfred Mifsud,*** *il-Qorti sejra taghmel referenza ghal dak li gie enuncjat u t-tifsiriet li ghandhom jinghataw lil kull tip ta' sewqan li jiddipartixxi minn sewqan proprju:*

"Sewqan traskurat *(negligent driving) hu kwalsiasi forma ta' sewqan li jiddipartixxi minn, jew li ma jilhaqx il-livell ta' sewqan mistenni minn sewwieq ragonevoli, prudenti, kompetenti u ta' esperjenza. Bhala regola l-ksur tar-regolamenti tat-traffiku kif ukoll in-non-osservanza tad-disposizzjonijiet tal-Highway Code li jincidu fuq il-mod jew il-kwalita' ta' sewqan ta' dak li jkun, jammonta wkoll ghal sewqan traskurat.*

Sewqan bla kont *(reckless driving) hu deskritt fis- Subartikolu [2] tal-imsemmi Artikolu 15, bhala 'sewqan bi traskuragni kbira'. Din t-tieni ipotesi, jigifieri ta' sewqan bla kont, tikkontempla s-sitwazzjoni fejn il-grad ta' traskuragni tkun kbira, u tinkludi l-kazijiet 'fejn wiehed deliberatament jiehu riskji fis-sewqan li m'ghandux jiehu, minhabba l-probabilita ta' hsara li tista' tirrizulta lil terzi, kif wkoll kazijiet fejn wiehed ikun indifferenti ghal tali riskji'.*

Sewqan perikoluz *(dangerous driving) jirrikjedi li fil-kaz partikolari, s-sewqan kien ta' perikolu ghal terzi jew ghal proprjeta taghhom. Biex wiehed jiddeciedi jekk kienx hemm dana l-perikolu, wiehed irid jara c-cirkostanzi kollha tal-kaz, inkluzi l-hin w il-lokalita tal-incident u l-presenza o meno ta' traffiku iehor jew ta'*

nies ghaddejjin bir-rigel. Naturalment, sewqan f'kaz partikolari jista jaqa' taht tnejn jew aktar minn dawn t-tlett forom ta' sewqan, f'liema kaz, japplikaw id-disposizzjonijiet tal-ligi w id-dottrina in materja ta' konkors ta' reati. Ai finijiet ta' piena, l-legislatur pogga s-sewqan bla kont w is-sewqan perikoluz fl-istess keffa. Ir-reat ta' sewqan traskurat hu kompriz w involut f'dak ta' sewqan bla kont u f'dawk ta' sewqan perikoluz."

*(**vide Il-Pulizija v Charlotte Chamberlain, deciz mill-Qorti tal-Appell Kriminali nhar il-hamsa w ghoxrin ta' Mejju, 1950**). "*

Illi din il-Qorti hija tal-fehma li f'materja ta' incidenti stradali il-provi indizzjarji, hafna drabi jista' jkunu siewja ferm, u xi drabi jistghu anki jkunu siewja ferm aktar minn dawk okulari li, kultant jistghu ikunu biss soggettivi u kultant, u x'aktarx iva milli le, ikunu kuluriti b'dak li jissejjah "esprit de voiture". U mbaghad fejn ma jkunx hemm xhieda okulari li jistghu jiddeskrivu jew jispjegaw dak li gara, dawn il-provi indizzjarji, jistghu facilment u minghajr bzonn ta' hafna tigbid, jaghtu stampa cara tad-dinamika tal-incident. S'intendi, bhal kull prova indiretta ohra, jridu jkunu tali li jwasslu ghal konkluzzjoni univoka u li biha l-gudikant ikun moralment konvint lill hinn minn kull dubju dettat mir-raguni mill-htija jew responsabbilta' kriminali tal-imputat jew akkuzat.

Dawn l-insenjamenti huma applikabbli ghall-artikolu 226 tal-Kodici Kriminali s'intendi meta l-persuna tkun sofriet xi tip ta' ferita u ma tkunx tilfet hajjitha.

Illi inoltre' l-Qorti tirreferi ghas-sentenza moghtija fl-ismijiet **Il-Pulizija vs Joelle Falzon**[4]

Illi f'sentenza moghtija mill-Qorti ta'l-Appelli Kriminali (sede inferjuri per. Imhallef J.Galea Debono) fl-ismijiet Il-Pulizija vs Robert Brincat deciza fit-22 ta' Novembru 2007 il-Qorti tkellmet kemm dwar ir-responsabbilta' tas-sewwieq kif ukoll dwar l-obbligi tal-*pedestrian* meta huwa jigi biex jaqsam it-triq u stqarret:

"" Driver ghandu juza d-diligenza kollha biex jevita pedestrian li jaqsam it-triq, anki jekk il-pedestrian jaqsam negligentement u ghalhekk ghandu jigi ritenut responsabbli jekk ikun naqas minn xi dmir tieghu b' mod li jkun pogga ruhu f' pozizzjoni li ma setax jevita l-investiment tal-pedestrian. Il-kaz li fih driver jista' jkun ezentat mir-responsabbilita' hu dak biss fejn il-pedestrian b' xi att inaspettat u subitaneu jew xort' ohra b' xi ghemil tieghu ikun qieghed lid-driver f' pozizzjoni

[4] Qorti tal-Magistrati (Malta) bhala Qorti ta' Gudikatura Kriminali deciza fil-25 ta' Marzu, 2014

li anki bl-uzu tad-diligenza mehtiega dan ma setax assolutament jevita l-investiment."

(App. Krim. **"Il-Pulizija vs. DPC 347 Carmel Mifsud"** [26.6.1954] Kollez. Vol. XXXVIII, p.iv. p.859)

Mill-banda l-ohra gie ukoll ritenut li :-

"Il-pedestrian ghandu certament drittijiet fic-cirkolazzjoni tat-traffiku imma ghandu ukoll l-obbligi. Jekk il-pedestrian ikun qieghed ruhu f' post fejn mhux suppost ikun, u driver li jkun qed isuq karozza b' mod regolari jsib ruhu f' pozizzjoni ta' emergenza subitanea minnhabba fih , dak id-driver ma ghandux jigi ritenut hati ta' sewqan perikoluz u tal-konsegwenzi li jista' jsofri dak il-pedestrian ." (App.Krim. "**Il-Pulizija vs. Alfred Caruana"** [14.5.1955]; Kollez.Vol. XXXIX, p.iv p.1031).

"Huwa veru li anki l-pedestrian ghandu d-doveri tieghu fit-traffiku stradali imma biex id-driver ta' karozza li jinvesti pedestrian u jikkagunalu offizi fuq il-persuna tieghu jista' jiskolpa ruhu, jehtieg li jirrizulta li l-kawza unika u determinanti tal-investiment kienet tikkonsisti fil-komportament imprudenti tal-pedestrian li gie milqut u ma tistax tigi nvokata mid-driver l-iskriminanti tal-emergenza subitanea meta tirrikori l-kolpa tal-awtista li tkun impedietu milli jevita l-konsegwenzi tal-emergenza. Il-konducenti ta' vetturi ma ghandhomx jipprezumu normalita' perfetta ta' komportament tal-pedestrian imma ghandhom dejjem jivvalutaw tajjeb il-kontingenzi stradali w jirregolaw il-velocita' taghhom b' margini sufficienti ta' sikurezza." (App. Krim. **"Il-Pulizija vs. George Muscat"** [6.5.1961] Kollez. Vol. XLV p.iv. 947)

Gie ukoll ritenut li "*ghalkemm il-pedestrian ghandu dritt li jkun fil-karreggjata biex jaqsam, certament ghandu ukoll id-dover li juza prudenza biex jaqsam.." "Jekk il-pedestrian ikun negligenti pero', dan ma jassolvix lid-driver tal-car milli juza dak il-grad ta' 'reasonable care' li tinhtieg. Dana kollu jinghad dejjem sakemm ma tkunx giet mill-pedestrian krejata lid-driver, bl-imprudenza tieghu, emergenza subitanea imprevedibbli, li rrendiet impossibbli, jew mhux ragionevolment possibbli, azzjoni tempestiva evaziva."* (App. Krim. **"Il-Pulizija vs. J. Formosa"** Kollez. XLIII, p.iv. p.1023). F' sentenzi ohra mbaghad gew elaborati sitwazzjonijiet fejn din l-emergenza subitanea tavverra ruha ; eg. *"meta jaqsam f' daqqa u jissorprendi lill-konducent, jew jaghmel xi moviment insolitu u inaspettat"* (App. Krim. **"Il-Pulizija vs. J. Thornton"** Kollezz. Vol. XLV p.iv. p.920) jew meta pedestrian jinzel inaspettatament minn fuq il-bankina, jew li jaqsam jew jitfaccja ghall-gharrieda minn wara xi car iehor, jew li johrog minn xi kurva fit-triq, jew li jitfaccja ghall-gharrieda u inaspettatament quddiem il-karozza. (App. Krim. "**Il-Pulizija vs. Cassar Desain**" Kollez. Vol.XLVI . p.iv. p.765)."

Il-Qorti ghaddiet ukoll biex elenkat liema huma dawk is-sitwazzjonijiet fejn sewwieq jezimi ruhu minn kull responsabbilta ghall-investiment ta' pedestrian. Il-Qorti kompliet:

"Il-Corte di Cassazione Taljana, meta inkassat sentenza tal-Corte d' Appello di Bologna stabbiliet li f'kazijiet ta' investiment ta' pedestrian jista' tirrizulta it-tort esklussiv tal-*pedestrian* meta jikkonkorru is-segwenti kondizzjonijiet

a) "*che il-conducente, per motivi estranei a ogni suo obbligo di diligenza, sia venuto a trovarsi nella oggettiva impossibilita' di avvistare il pedone e di osservarne tempestivamente i movimenti;*

b) che i movimenti del pedone siano cosi' rapidi e inattesi da farlo convergere all' improvviso sulla traiettoria del veicolo;

c) che nessuna infrazione delle norme di circolazione o di comune prudenza sia riscontrabile nel comportamento del conducente."'

Il-Qorti kompliet tghid:

"Illi gie ritenut mill-Qrati Taghna li "*Hu dover ta' "driver to see what is in plain view".* (App. Krim. "**Il-Pulizija vs. Joseph Vella"** - [10.8.1963])

u li "*min ma jarax dak li ragonevolment ghandu jara, ifisser li ma kienx qed izomm "a proper lookout"* (Appell Kriminali : **"Il-Pulizija vs. J.M. Laferla"** [17.6.1961]). "*Keeping a proper lookout means more than looking straight ahead. It includes awareness of what is happening in one's immediate vicinity. A motorist shall have a view of the whole road, from side to side, and in the case of a road passing through a built-up area, of the pavements on the side of the road as well."* ("**Newhaus vs. Bastion Insurance Co. Ltd."** [1968].

Illi mbaghad, anki kieku l-*pedestrian* forsi ma esploratx sew it-triq qabel kompliet taqsam," (f'dana il-kaz il-vittma kienet mara) "dan ma jezonerax lis-sewwieq mill-obbligi tieghu. Dan ghaliex …. f' sede kriminali kull sewwieq iwiegeb ghall-agir tieghu indipendentement minn dak li jaghmel haddiehor, ammenoche' dak li jigri ma jkunx dovut unikament u eskluzivament ghal xi tort da parti tal-*pedestrian* f' dan il-kaz. (Ara Appelli Kriminali: **"Il-Pulizija vs.Gaetano Schembri"** [16.3.1961]; **"Il-Pulizija vs. John Polidano**"[3.11.1963]**"Il-Pulizija vs.Rev.C.Mifsud"** (Kollez. Vol. XXXVIII; iv. p.1131) u ohrajn.). Fi kliem iehor, il-"*contributory negligence*" ma tezonerax lis-sewwieq jekk ma tkunx il-kawza unika

tas-sinistru. (App.Krim." **Il-Pulizija vs P.Vassallo",** [Kollez.Vol.XXXVII,iv.p.883]).

Umbaghad jekk stess kien hemm xi negligenza kontributorja da parti tal-*pedestrian*, dan seta' biss, ghal massimu, serva ghall-attenwazzjoni fil-piena u xejn aktar."

Illi kif gie gustament ritenut f'sentenza ohra tal-Qorti tal-Appell Kriminali (Sede Inferjuri) f'sentenza moghtija fil-21 ta' Mejju 1960 fl-ismijiet il-Pulizija vs Anthony Spiteri: "Driver ta' karozza ghandu inegabbilment, fost ohrajn, zewg doveri: wiehed, dak li jzomm a *proper lookout* ghall-vejikoli, *pedestrians*, u *road-users* ohra; l-iehor, dak illi waqt is-sewqan hu jkun f'posizzjoni tali li jkollu f'kull hin kontroll sewwa tal-vejikolu." Il-Qorti osservat "ma ghandux jintesa illi l-accidenti stradali huma ta' spiss kwistjoni ta' <u>disattenzjoni ta' *split second* u l-kontingenzi tat-traffiku jistghu jkunu subitanei u inaspettati</u>. (sottolinjar ta-Qorti). Dan hu certament sewqan negligenti; u ma jistax biex jeskludieh il-fatt illi it-triq kienet wiesgha u illi traffiku iehor ma kienx hemm fit-triq, u cirkostanzi ohra tal-mument. … ghal sewqan negligenti ma hemmx bzonn tal-vjolazzjoni ta' normi guridici specifici, imma bizzejjed li jkun hemm negligenza, fis-sens ta' nuqqas ta' prudenza ordinarja li wiehed ghandu jadopera biex jevita is-sinistri stradali."

Illi dwar ir-responsabbilta' tal-*pedestrian*, l-Highway Code ighallimna illi meta nigu biex naqsmu triq ghandhom jigu imhares is-segwenti regolamenti:

23. *Qabel taqsam, ieqaf qabel ma saqajk iħallu l-bankina, fejn int tkun tista' tara jekk ikun ġej xi ħadd. Tersaqx qrib ħafna tat-traffiku. Jekk m'hemmx bankina jew sidewalk żomm lura mit-tarf tat-triq iżda kun żgur li tista' tara t-traffiku li jkun ġej u li t-traffiku jkun jista' jara lilek.*

24. *Ħares sewwa madwarek u isma'. Il-vetturi jistgħu jiġġu minn kull direzzjoni. Isma' sewwa, għax kultant tista' tisma' t-traffiku qabel ma tarah.*

25. *Jekk tkun ġejja xi vettura, ħalliha tgħaddi. Erġa' ħares madwarek u isma'. Taqsamx qabel ma jkun hemm qtugħ mingħajr periklu fit-traffiku u inti tkun żgur li hemm ħafna ħin. Ftakar, anke jekk vettura għadha 'l bogħod, tista' tkun riesqa b'veloċità kbira.*

26. *Meta ma jkunx hemm periklu, aqsam dritt it-triq, tigrix, tmurx lagenba. <u>Ibqa' hares u issemma' ghat-traffiku waqt li tkun qed taqsam, fil-kaz li jkun hemm xi traffiku li ma tkunx rajtu, jew fil-kaz li jitfaccja xi traffiku ghall-gharrieda</u>.* (sottolinjar tal-Qorti)

Mill-provi prodotti din il-Qorti tqis li l-versjoni moghtija mill-parte leza Alfred Formosa hija aktar kredibbli minn dik moghtija mill-imputat u dan billi hija korroborata u sorretta mill-provi mressqa. L-imputat jixhed u kien hemm insistenza dwar dan il-punt li Alfred Formosa qasam min-naha tal-hajt tal-Facilita' Korrettiva ta' Kordin u mhux vice-versa. Id-difiza ssostni dan forsi billi fir-relazzjoni tal-espert Vincent Ciliberti f'punt numru tnax tar-rizultanzi tieghu[5] ikkonstata li Alfred Formosa 'ntlaqat aktar vicin fuq in-naha tar-rih tal-Facilita' Korrettiva ta' Kordin'. Biss pero' ma jistax ikun li Alfred Formosa kien qieghed jaqsam mir-rih tal-Facilita' Korrettiva ta' Kordin. Gie stabilit u dan anki *ex admissis* mill-imputat li huwa kien tielgha t-Telgha tar-Rahal Gdid direzzjoni lejn Rahal Gdid. Ghalhekk jekk il-versjoni moghtija minnu kellha tkun dik korretta l-griehi sofferti minn Alfred Formosa kellhom, almenu zgur fil-maggiorparti taghhom, ikunu fuq in-naha tal-lemin ta' gismu. Izda mir-rapport ta' Dr Mario Scerri kif ukoll mix-xhieda tieghu jirrizulta li Alfred Formosa kellu fratturi fuq in-naha tax-xellug ta' gismu. Dan ifisser li Alfred Formosa verament kien qieghed jaqsam minn faccata tar-rih tal-Facilita' Korrettiva ta' Kordin. Dettal zghir izda li huwa cirkostanzjali u indikattiv huwa l-fatt li proprju vicin ferm quddiem tal-vettura tal-imputat instabet borza tal-karti li kienet f'idejn Alfred Formosa f'liema borza kien hemm numru ta' pastizzi[6]. Min-nota ezebita mill-istess parte civile jirrizulta li proprju min-naha minn fejn kien qieghed jaqsam il-parte leza hemm hanut li jbiegh il-pastizzi.

Id-difiza tallega wkoll li Alfred Formosa ma qasamx minn fuq il-lights u li qabad u qasam bl-addocc. Dan kien michud minn Alfred Formosa. l-imputat jixhed li ghax-xufier il-lights kienu hodor u viva voce martu Violet Cassar ukoll hekk xehdet. Izda a tempo vergine Violet Cassar kienet xehdet li ma kienitx taf x'kulur kienu. Alfred Formosa jixhed li huwa ghafas il-buttuna tal-lights u stenna li jkunu hodor ghal pedestrian. Xhieda okulari ma kienx hemm. L-espert Joseph Zammit fir-rapport tieghu kkonstata li meta huwa acceda fuq il-post sab il-karozza tal-imputat madwar erba' metri 'l fuq mill-pedestrian crossing. Huwa kkonkluda li 'dan l-incident sehh fid-dintorni ta' pedestrian crossing'. Aktar 'il quddiem fir-rapport tieghu specifika[7]:'Illi fuq il-post jinsabu mmarkati impronti ta' brakemarks tal-vettura li jindikaw li l-anzjan intlaqat fejn tinsab il-pedestrian crossing'. L-espert ikkonstata wkoll li s-sistema tal-brakes, steering u dwal tal-karozza kienu kollha funzjonabbli. Irrelata wkoll li 'din il-pedestrian crossing ghalkemm ghandha sett dwal kulurit jahdem, hija nieqsa minn zebgha u reflectors mal-art'.

Fix-xhieda tieghu l-espert Joseph Zammit[8] xehed li l-incident gara hekk kif taqbez iz-zebra crossing. Brakemarks kienu kif taqbez u kif jispiccaw il-brakemarks kien hemm bhal tixrid tat-tkissir tal-karozza. Huwa spjega li l-punt li jibda l-brakemark

[5] A fol 9 tar-rapport
[6] Punt numru 4 tar-rizultanzi tar-rapport ta' Vincent Ciliberti.
[7] A fol 10 tar-rapport tieghu
[8] Seduta tal-14 ta' Novembru 2016

ikun fejn is-sewwieq applika l-brake. F’dan il-kaz kien ezatt kif taqbez iz-zebra crossing, ‘*kif taqbad it-traffic lights fuq in-naha tax-xellug’.* Kien hemm brakemark ta’ 3 metri. L-espert ikkonstata li bhala velocita’ l-imputat kien qieghed isuq bi 30/40 kmh.

Minn dak kollu jirrizulta li Alfred Formosa kien qieghed fil-fatt jaqsam miz-zebra crossing kif xehed huwa stess. Il-Qorti ma tiddubitax lanqas li Alfred Formosa qasam meta l-lights kienu hodor ghalih. U anki li kieku qabad u qasam l-imputat kellu vizwali tajba tat-triq u li kieku kien qieghed izomm *a proper lookout* kien jinduna li kien hemm persuna li qeghda taqsam it-triq. Hawnhekk relevanti dak li ntqal fis-sentenza fl-ismijiet **Il-Pulizija vs Alan Agius**[9]

“F’dan il-kaz il-vittma lahaq qasam bicca sew mit-triq qabel ma ntlaqat mill-vettura fi triq illi kienet imdawwla sew u ma kien hemm l-ebda raguni il ghala l-appellant ma kellux jinduna bil-vittma kwazi magenb il-karozza tieghu. Fil-fatt l-appellant lanqas induna b’xejn il ghaliex huwa irrealizza illi seta’ gara xi haga meta hass id-daqqa mal-karozza fuq in-naha tal-lemin tieghu fejn allura kollox kien in plain view u ma kien hemm l-ebda ostakolu bejn il-pozizzjoni tas-sewqan tieghu fuq il-lemin u l-vittma tavvicina minn fuq il-lemin illi ma jarax il-vittma f’distanza daqshekk qasira. Anki li kieku l-appellant kien mohhu fil-pelican lights, b’daqshekk ma jfissirx illi ma kellux jinduna bil-vittma tersaq lejh proprju min-naha tas-sewqan tieghu.

L-appellant jista’ jargumenta illi l-vittma wettaq certa nuqqasijiet meta qasam it-triq fi stat ta’ sokor. Dana, però, mhuwiex ta’ konfort ghall-appellant. Fil-kawza Said versus Fountain (Vol. LXLII, part 1, pagna 15) il-Qorti qalet, “F’materja ta’ danni kagunati f’incident tat-traffiku, xejn ma jiswa biex jezenta minn kull responsabiltà lill-awtur tad-danni l-fatt li l-attur li jfittex id-danni kien kontraventur meta gie investit minn karozza, u li l-kontraventur ma jimmeritax il-protezzjoni tal-ligi, ghaliex hu principju ormai pacifiku fil-ligi li min qieghed isuq karozza ghandu juza l-mezzi kollha biex jigu evitati l-konsegwenzi tan-nuqqas ta’ haddiehor; u jekk ma juzax dawn il-mezzi, huwa jkun legalment responsabbli avolja hu jkun qieghed josserva rigorozament ir-regolamenti.” (ara ukoll XXVII, part 1, pagna 988; XXIV, part 4, pagna 740; XXX, part 4, pagna 616, 625). L-istess jinghad fil-kawza Il-Pulizija versus Mifsud (XXXVIII, part 4, pagna 859) “Anke fl-assenza hawn Malta, ta’ regolamenti li jiddixxiplinaw lill-pedestrians hu cert li, anki meta jkun fil-carriageway il-pedestrian huwa intitolat ghall-uzu ta’ diligenza ordinarja mill-parti tad-drivers f’dik il-carriageway. Il-pedestrian li jaqsam it-triq ghandu d-dritt kollu li d-driver juza d-diligenza mehtiega biex jevitah, anki jekk il-pedestrian jaqsam negligentement, u d-driver ghandu jkun ritenut responsabbli jekk ikun naqas minn xi dmir tieghu b’mod li jkun pogga ruhu f’pozizzjoni li ma setax jevita l-investiment tal-pedestrian.”

L-appellant kien qieghed isuq fi triq principali ta’ San Pawl il-Bahar, triq mimlija hwienet u stabbilimenti kummercjali frekwentata b’nies il-hin kollu li mhux necessarjament juzaw iz-zebra crossing biex jaqsmu min-naha ghall-ohra tat-triq. Min ikun qieghed isuq f’dawn ic-cirkostanzi ghandu l-obbligu u d-dover illi juza l-massimu ta’ attenzjoni biex jara illi anke f’kaz ta’ xi hadd illi jaqsam it-triq b’mod

[9] Qorti tal-Appell Kriminali deciza fil-11 ta’ Lulju 2013

erratiku jkun f'pozizzjoni illi jevita illi jinvesti lil dik il-persuna. Din il-Qorti taqbel mal-konkluzjoni tal-ewwel Qorti li f'dawn ic-cirkostanzi l-appellant ma uriex proper look out u jara dak illi kien in plain view. Il-vittma ma giex fuq il-karozza tieghu minn xi blind spot jew min-naha tax-xellug fejn forsi l-appellant jista' jargumenta illi kien f'pozizzjoni illi ma jarax lill-vittma tavvicina l-vettura. F'dan il-kaz il-vittma giet min-naha tal-lemin f'pozizzjoni ben vizibbli ghall-appellant illi kieku kien qed izomm il-mimimu ta' proper look out. Imma lanqas daqshekk ma kien qieghed izomm biex lanqas induna bil-prezenza tal-vittma u kien biss mad-daqqa illi rrealizza illi laqat lil xi hadd."

Illi huwa evidenti li l-imputat ma kienx attentat u ma rax dak li kien *in plain view* . Alfred Formosa kien qasam aktar min-nofs it-triq u l-imputat kellu jarah. L-imputat sostna li t-triq ma kinitx imdawla. Biss pero' mir-rapport tal-espert Vincent Ciliberti jirrizulta li ghalkemm fid-direzzjoni lejn il-Facilita' Korrettiva ta' Kordin kien hemm numru t'arbli tal-elettriku fuq il-bankina li ma kienux mixghula izda madankollu t-triq kienet sufficjentement imdawwla. Stabilit dan irid ukoll jigi rilevat li l-imputat kien qieghed isuq b'velocita' moderata u kien proprju ghalhekk li kif imbaghad intebah (verament tardivament) bil-parte leza irnexxilu jikkontrolla l-vettura tieghu u jwaqqafha tempestivament anki jekk sfortunatament kien tard wisq ghal Alfred Formosa.

Inkwantu ghall-griehi sofferti minn Alfred Formosa jirrizulta mir-rapport u x-xhieda ta' Dr Mario Scerri li l-griehi huma ta' natura gravi *per durata* invista li Alfred Formosa kellu fratturi b'konsegwenza tal-incident.

Fid-dawl ta' dawn ir-rizultanzi iz-zewgt imputazzjonijiet gew ippruvati sal-grad rikjest mil-ligi.

Inkwantu ghall-piena din il-Qorti qeghda tiehu in kunsiderazzjoni n-natura tar-reati, ic-cirkostanzi tal-kaz u l-fedina penali tal-imputat.

Ghaldaqstant, il-Qorti, wara li rat l-artikoli 225, 226(1)(a), 218 tal-Kapitolu 9 tal-Ligijiet ta' Malta u l-artikolu 15(1)(a) tal-Kapitolu 65 tal-Ligijiet ta' Malta ssib lill-imputat hati tal-imputazzjonijiet migjuba fil-konfront tieghu u tikkundannah ihallas multa ta' elf ewro (€1000).

Inoltre b'applikazzjoni ta' l-artikolu 15(2) tal-Kapitolu 65 tal-Ligijiet ta' Malta tordna l-iskwalifika ta' kull licenzja tas-sewqan ta' l-imputat ghal tmint ijiem. Is-sospensjoni mis-sewqan tibda ghaddejja minn nofs il-lejl u minuta ta' llum.

Inoltre’ bl-applikazzjoni tal-artikolu 533 tal-Kpaitolu 9 tal-Ligijiet ta’ Malta tordna lill-hati jhallas l-ammont ta’ €1476.54 rapprezentanti hlas ta’ esperti nominati fl-inkjesta magisterjali. Il-hati qieghed jinghata zmien sentejn biex ihallas tali ammont. F’kaz li tali ammont jew parti minnu ma jithallasx il-bilanc jigi konvertit fi prigunerija.

Dr Josette Demicoli LL.D
Magistrat